सर्वज्ञानोत्तरागमः
योगप्रकरणम्

Edited & Translated

By

Dr. T. Ganesan

Sri Aghorasivacharya Trust
Chennai

முன்னுரை

சைவ ஆகமங்கள் மூலாகமங்கள், அதன் அடிப்படையில் எழுந்த உபாகமங்கள் என இரு பெரும் பிரிவைக் கொண்டவை; மூலாகமங்கள் 28 என மிகப் பண்டைய காலத்திலிருந்தே சைவ ஆசாரியர்களால் கொள்ளப்பட்டு வந்துள்ளன. பெரும்பாலும் உபாகமங்களைப் பற்றி சாத்திரங்களிலும் ஆசாரியர்கள் இயற்றிய நூல்களிலும் விரிவான கருத்துக்கள் காணப்படவில்லை. மிருகேந்திராகமத்தின் தொடக்கத்தில் அதன் வித்தியாபாத உரையில் இராமகண்டர் இந்திரன் விஷ்ணுவைப் பூஜித்து அவரருளால் நாரஸிம்ஹ மென்னும் கவசத்தைத் தரித்துக் கொண்டு ஸ்ரீகண்டராகிய உமாபதியினிடமிருந்து இவ்வாகமத்தைக் கேட்டதால் இதற்கு மிருகேந்திரம் (= மிருகங்களுக்குள் சிறந்ததான சிங்கத்தின் உருவக் கவசம்) எனப் பெயர் வழங்குவதாகக் கூறுகிறார். எனினும், காமிகாகமத்தின் உபபேத (= உபாகம) வரிசையில் நாரஸிம்ஹமென்றே காணப்படுகிறது; மிருகேந்திரமென்னும் பெயர் காணப்படவில்லை. அவ்வாறே 28 வது மூலாகம

மாகிய வாதுலாகமத்தின் உபாகமமாக இந்த ஸர்வஜ்ஞானோத்தராகமம் காணப்படாவிடினும், இதை அவ்வாகமத்தின் உபபேதங்களுள் ஒன்றான காலோத்தராகமத்தின் பிரிவாகப் பெரியோர் கொண்டுள்ளனர் எனத் தெரிகிறது. மற்றொரு முக்கிய காரணம், காலோத்தராகமங்களைப் போன்றே ஸர்வஜ்ஞானோத்தரமும் ஸ்ரீகண்ட பரமேசுவரனால் ஷண்முகனாகிய முருகப் பெருமானுக்கு உபதேசிக்கப்படுகின்றது.

ஸர்வஜ்ஞானோத்தரம் வித்தியா, கிரியா, சரியா மற்றும் யோகம் என்னும் நான்கு பிரகரணங் களைக் கொண்டது; பாதங்களைப் பிரகரணங்கள் என்பது இவ்வாகமத்தில் மட்டுமே காணப்படும் தனிச்சிறப்பு. இனிச் சைவயோகத்தைப் பற்றிச் சிறிது விளக்கமாகக் காண்போம்.

சுப்ரபேதம், கிரணம், மிருகேந்திரம், மதங்கபார மேசுவரம், ஸர்வஜ்ஞானோத்தரம் ஆகிய ஆகமங் களில் தனியாக யோகபாதம் காணப்படுகிறது. இதில், மதங்கபாரமேசுவரத்தின் யோகபாதம் 7 படலங்களைக் கொண்டுள்ளது; யோகத்தின் அங்கங்கள், நாடிகளைச் சுத்தம் செய்தல், பிராணாயாமம், தியானம் ஆகிய செய்திகள்

இவ்வாகமத்தில் சற்று விரிவாகவே விளக்கப்டு கின்றன. இச்செய்திகளே சுருக்கமாகவும், எளிதில் புரிந்து கொள்ளும் வகையிலும் மிருகேந்திராகமத்தின் ஒரே படலத்தில் கூறப்படுகின்றன. அதனினும் சுருக்கமாக மிக முக்கியச் செய்திகளை ஸர்வஜ்ஞானோத்தரா கமத்தின் யோகபாதம் 32 சுலோகங்களில் கூறு கிறது.

தீக்ஷை பெற்ற சாதகன் ஞானபாதப் பொருள் களான பதி, பசு, பாசம் ஆகியவற்றைப் பற்றிய தெளிவான அறிவு உடையவனானாலும் பிராணா யாமம், சமாதி முதலிய யோகப் பயிற்சிகளே ஆன்மஞானத்தையும் சிவஞானத்தையும் உறுதி யாக்குபவை; அவற்றின் மூலமே பாசங்களின் தொடர்பு நீங்கி, அனுபவஞானம் சிறந்து, முடிவில் தனக்கே உரியதும், என்றும் அழியாத துமான சிவானுபவம் ஏற்படும் என்று யோக பாதத்தின் முக்கியத்துவத்தை இராமகண்டர் தன்னுடைய மிருகேந்திராகம யோகபாத வியாக்கி யானத் தொடக்கத்தில் கூறுகிறார். ஸமயி, புத்ரகன், ஸாதகாசாரியன், அஸ்த்ராபிஷேகம் பெற்றவன் ஆகிய அனைவருக்கும் யோக பாதத்தில்

விளக்கப்பட்டிருக்கும் பயிற்சி அவசியம் என்றும் அவர் கூறுகிறார்.

அடுத்து, சைவத்தில் யோகம் என்பது தியானிக்கப்படும் பொருளுக்கும் தியானம் செய்யும் ஆன்மாவிற்குமுள்ள நெருங்கிய தொடர்பு; பதஞ்ஜலி முனிவரின் யோக சூத்திரத்தில் கூறியவாறு ஆழ்ந்த தியானமான ஸமாதி அன்று. இதையே அகோரசிவாசாரியார் தன்னுடைய உரையில் வலியுறுத்துகிறார். எனவேதான், யோகம் என்ற சொல் தொடர்பு என்னும் பொருள் கொண்ட யுஜிர் என்னும் வடமொழி வினைமூலத்திலிருந்து தோன்றியதே ஒழிய ஸமாதி என்னும் பொருளுடைய யுஜ் என்னும் வினைமூலத்திலிருந்து தோன்றியதல்ல என்றும் அவர் விளக்குகிறார்[1].

பதஞ்ஜலி முனிவர் கூறும் யோகம் எட்டு அங்கங்களைக் கொண்டது[2]; மதங்கபாரமேசுவரா

---

[1] இராமகண்டரும் தன்னுடைய மிருகேந்திராகம யோகபாத உரையில் இக்கருத்தையே தெரிவிக்கிறார்.

[2] यमनियमासनप्राणायामप्रत्याहारधारणाध्यानसमाधयोऽष्टावङ्गानि ।
(யோக. சூ. II. 29).
சுப்ரபேதாகமும் இவ்வெட்டு அங்கங்களையே கூறுகிறது.

கமம் 6 அங்கங்களைக் கொண்ட சைவயோகத்தையும்[3], மிருகேந்திராகமம் 8 அங்கங்களையும் கொண்ட சைவயோகத்தையும்[4] கூறுகின்றன. இவற்றில் இயமம், நியமம் ஆகியன யோகத்தின் அங்கங்களாகக் கொள்ளப்படாமல் தீக்ஷை பெற்றுக் கொண்டு சைவசாத்திரத்தில் கூறியவாறு ஒழுகுபவர்கள் அனைவரும் கடைப்பிடிக்க வேண்டிய அடிப்படைத் தருமங்களாகக் கூறப்பட்டுள்ளன. ஸர்வஜ்ஞானோத்தராகம யோகபாதத்தின் முதல் சுலோகமும் இதையே வலியுறுத்தும். அதன்படி, மனதில் வைராக்கியமுடையவனும், இந்திரியங்களை அடக்கியவனும், எல்லாக் காரியங்களிலும் தகுந்த அளவிலும் முறைப்படியும் ஈடுபடுபவனும், அளவான உணவும் உறக்கமும் கொள்பவனே யோகப் பயிற்சி செய்யத் தகுதி உடையவன்.

---

[3] प्राणायामस्तथा ध्यानं प्रत्याहारोऽथ धारणा ।

तर्कश्चैव समाधिश्च षडङ्गो योग उच्यते ॥ (மதங்க.யோகபா.I.6)

[4] प्राणायामः प्रत्याहारो धारणाध्यानवीक्षणे ।

जपः समाधिरित्यङ्गान्यङ्गी योगोऽष्टमः स्वयम् ॥ (மிருகேந்திரம், யோகபா. 3)

யோகாப்பியாசத்திற்கேற்றதும் எளிமையான துமான ஆசனங்களில் அமர்ந்து யோகப்பயிற்சி செய்யவேண்டும். 14 ஆம் நூற்றாண்டைச் சேர்ந்த சீகாழித் தத்துவப் பிரகாசர் இயற்றிய தத்துவப் பிரகாசமென்னும் சைவசித்தாந்த நூலில் யோகப் பயிற்சிக்குத் தேவையான பலவிதமான ஆசனங் களும் அவற்றின் செய்முறைகளும் விளக்கப்படு கின்றன.

அடுத்து, இந்திரியங்களை அவற்றின் விஷயங்களி னின்றும் நீக்கி மனதை ஒருமுகப்படுத்துதல் பிரத்தியாஹாரம் எனப்படும். பிராணாயாமத்தில் சகர்ப்பம், அகர்ப்பம் எனப்படும் இரண்டுவகை களும், அவற்றைச் செய்யும் முறைகளும், அதன் காலப் பிரமாணம் ஆகியனவும் இவ்வாகமங்களில் விளக்கிக் கூறப்படுகின்றன. தியானம், மூலமந்திர உச்சாரணம் ஆகியவற்றுடன் கூடியது சகர்ப்பம் எனப்படும். இவை சைவயோகத்திற்கே உரியன; பதஞ்ஜலி யோகத்தில் இம்முறைகள் காணப்பட வில்லை.

பின்னர் தாரணா--தன்மாத்திரைகள், தத்துவங்கள் ஆகியவற்றின் மீது மனதை ஒருமுகப்படுத்தித் தியானித்தல்--கூறப்படுகிறது.

ஸர்வஜ்ஞானோத்தராகமத்தில் இங்கு நாம் கவனிக்கவேண்டிய செய்தி யாதெனில் தாரணா, தியானம் முதலியன செய்யத் தொடங்கும் முன்னும், செய்யும் போதும் சிவமந்திரமாகிய மூலமந்திரத்தை மனதிற்குள் நன்கு உச்சரிக்க வேண்டும் என்பது. மிருகேந்திராகமம் முதலியவற்றில் இது ஜபம் எனத் தனியே கூறப்பட்டுளது. மற்றொரு செய்தி: யோகாப்பியாசம் செய்யத் தொடங்கும் முன் சாதகன் சிவபெருமான் மற்றும் யோகாசாரியர் ஆகியோரை வணங்கவேண்டும் என்பது. ஆக, தீக்ஷை, அஸ்திராபிஷேகம் ஆகியன செய்விக்கும் ஆசாரியரைத் தவிர யோகாப்பியா சத்தைக் கற்பிப்பதற்குத் தனியாக ஆசாரியர் இருந்தாரெனத் தெரியவருகிறது. அல்லது, கூர்ம புராணம், லிங்கபுராணம், வாயுபுராணம் முதலிய சைவபுராணங்களில் காணப்படும் சுவேதர் முதலாக லகுலீசர் ஈறான 28 யோகாசாரியர்களை வணங்குவதாகவும் இருக்கலாம்[5].

---

[5] ஸர்வஜ்ஞானோத்தராகமத்தின் இரண்டு சுவடிகளில் योगाचार्यान् எனப் பன்மை காணப்படுவதும் இங்கு நோக்கத்தக்கது.

பிராணாயாமம், பிரத்தியாஹாரம், தாரணா முதலிய அங்கங்களைக் கொண்ட அங்கியான யோக மானது தியானிக்கப்படும் பொருளான சிவபெரு மானை ஸாக்ஷாத்காரம் செய்தல்--நேரிடையாக அனுபவித்து உணர்தல்--என்று விளக்கி அதுவே யோகத்தின் முடிவு என இந்த யோகபாதத்தி னின்றும் நாம் அறிகிறோம். இடையில், பிராணாயாமம், தாரணா, தியானம் ஆகியவற்றால் சாதகன் அடையும் பல நன்மைகளும் விளக்கப் படுகின்றன. தன்மாத்திரகள், பிருதிவீ முதலான ஐம்பூதங்கள் எனத் தொடங்கி வித்தியேசுவரர்கள், சதாசிவர், ஈறாக ஒவ்வொன்றின் மீதும் தியானம் செய்து, அத்தத்துவங்களை எல்லாம் கடந்து முடிவில் சிவபெருமான் வரை அடைய வேண்டியது யோகசாதகனின் குறிக்கோள் என இந்த ஸர்வ ஜ்ஞானோத்தராகமத்தின் யோகபாதத்தில் விளக் கப்படும் முக்கியச் செய்திகள். அதன் வாயிலாக அவன் அடையும் பயன்களாவன: சிவபெருமானைப் போல் எல்லையற்ற ஞானமும், எங்கும் வியாபித்திருப்பதும், எல்லாவற்றையும் இயற்றும் அளவு கடந்த ஆற்றலும் வாய்க்கப் பெறுவான் என்பதே.

முடிவாக, பதி, பசு, பாசம் என்னும் முப்பொருள் களுக்கும் மேலாகச் சிவபெருமான் என்னும் நான்காவதாக ஒரு பொருளும் இந்த ஸர்வ ஜ்ஞானோத்தராகமத்தில் கூறப்படும் தனிச் செய்தி.

அகோரசிவாசாரியாருடைய உரை மிகச் சுருக்க மானாதாக அமைந்துள்ளது; மதங்கபாரமேசுவரம், மிருகேந்திரம் ஆகிய ஆகமங்களின் அடிப்படை யிலேயே அவர் தன்னுடைய உரையை அமைத் துள்ளார் என்பதால் இம்மூன்று ஆகமங்களும் சைவசித்தாந்த யோகத்திற்கு மிக இன்றிய மையாத அடிப்படை நூல்கள்.

ஆகமங்களுக்கு உரை செய்த ஆசாரியர்களுள் அகோரசிவாசாரியாரே காலத்தால் பிற்பட்டவர்; அவருக்குப் பின்னர் ஆகம உரையாசிரியர்கள் எவரும் தோன்றியதாகத் தெரியவில்லை; உரை களும் கிடைத்தில (பௌஷ்கராகம உரையைத் தவிர); உரைசெய்யும் வழக்கமும் ஆசாரியர்களி டையே இருந்ததாகத் தெரியவில்லை. அஷ்டப் பிரகரணம் என வழங்கப்படும் சைவசித்தாந்த சாத்திர நூல்களிலும், தமிழ்நாட்டில் தோன்றிய சித்தாந்தப் பிரகாசிகை, சித்தாந்ததீபிகை (சித்தாந்தசாராவளியைத் தவிர) ஆகிய நூல்

களிலும் சைவயோகத்தைப் பற்றிய செய்திகள் விளக்கப்படவில்லை. எனவே, சைவயோகம் குறித்த ஞானம் சில நூற்றாண்டுகளாக சாதகர் களுக்கு அதிகமாகக் கிடைக்க வாய்ப்பு இல்லை. கிரியாபாதச் செய்திகளுக்கும் ஞானபாதச் செய்தி களுக்கும் வழங்கப்படும் ஊக்கமும் அவற்றைப் பற்றிய ஆராய்ச்சியும் வாய்ப்பும் யோகபாதச் செய்திகளுக்குக் கிடைத்தில.

மெய்கண்டபரம்பரையில் ஞானத்திற்கும், யோகத் திற்கும் அதிக முக்கியத்துவம் அளிக்கப் பட்டிருந்தும் அந்த யோகம் குண்டலினீ யோகத்தின் அடிப்படையில் எழுந்த பிராசாத யோகம் என வழங்கப்படுகின்றது[6]. மேற்படி ஆகமங்களில் விரிவாகக் கூறப்படும் பிரத்தி யாஹாரம், தாரணா, தியானம் ஆகியவற்றைப் பற்றிய ஞானமும், அவற்றை முறைப்படி அப்பியாசம் செய்தலும் மிகுதியும் வழக்கொழிந்து விட்டன. சர்வஜ்ஞானோத்தராகமத்தின் யோக பாதம், அதற்கு அகோரசிவாசாரியாரியற்றிய உரை ஆகியவற்றுடன் கூடிய இந்தப் பதிப்பானது

---

[6] பிராசாதஷட்கம், பிராசாதசந்திரிகை ஆகியன இதை விளக்கிக் கூற எழுந்த நூல்கள்.

சைவயோகத்தைப் பற்றிய ஞானத் தையும் அதில் சைவ அபிமானிகளுக்கு ஊக்கத் தையும் மீண்டும் ஏற்படுத்தி, சிவபெருமானருளால் மேன்மேலும் இப்படிப்பட்ட நூல்களைச் சுவடி களிலிருந்து சீர்திருத்தி அச்சிடுவதற்கான முயற்சிகளைத் தூண்டும் என்று உறுதியாக நம்புகிறேன்.

सर्वज्ञानोत्तरागमः

யொாறவுகர்த்ணஃ

Edited & Translated

By

Dr. T. Ganesan

Sri Aghorasivacharya Trust

Chennai

सर्वज्ञानोत्तरागमः

योगप्रकरणम्

योगपादप्रतिपादनार्थमाह-

अतः परं प्रवक्ष्यामि योगम् ।

योगस्याप्यारब्धकर्मान्ते मलादिक्षपणोपायत्वात् पदार्थसम्बन्धः। पतिपदार्थतया पाटलिकः सम्बन्धस्तु शुचिहेतुत्वात् शुचिशब्देन सूचितः प्रकरणसम्बन्धो योगकाण्डतया। सूत्रसम्बन्धः समुच्चयपदेनैव। वाक्यात्मकोऽपि योगियोगात्मकान् गुणान् इत्यादिर्विाक्यैः। अतश्चर्याकाण्डादनन्तरं योगं संक्षेपतः प्रकर्षाद् वक्ष्यामि।

कस्यायं योगसंस्कारः ? अत आह-

एकाकिनस्तु शान्तस्य
यतचित्तविरागिणः।
उक्ताहारविहारस्य[1]
युक्तचेष्टस्य कर्मसु ॥ १ ॥

---

[1] युक्ताहार° M, T, T_2, T3; उक्ताहार° T_1

ஸவ~ஜ்ஞாநொத்தராகமஃ

யொகஹுகஶணழ

யொகவா௨ஹுதிவா௨நாய~ஜாஹ -

அதஃ வஶ○ ஹுவக்ஷ൭ாஜி யொகழ ।

யொகஸ൭ாவ൭ாஶ௰கஜ~ாவை ஜயூா௨ிக்ஷவணொவாய - க்ஷாக௷ வ௨ாய~ஸ○ஐஙஃ । வதிவ௨ாய~தயா வாடிஜ்ரிகஃ ஸ○ஐஙஸூ ஶூஷிஹெத~க்ஷாக௷ ஶூஷிஶஹை௨ந ஸூஷிதஃ ஹுகஶணஸ○ஐஙொ யொககாணதயா । ஸூஜூ - ஸ○ஐஙஃ ஸஜூஷயவ௨நைவ । வாக௵ாதகொடவி யொகியொகாதகாங௷ ஹூணாங௷ ஐத௵ா௨ிஹிவ~ாகை௵ஃ । அதஶய~ாகாணா௨நஜஶ○ யொக○ ஸ○க்ஷேவதஃ ஹுகஷ~ாசக்ஷ௵ாஜி ।

கஸ௵ாய○ யொகஸ○ஸூாஶஃ ? அத ஞூஹ -

ஸாகாகிநஸூ ஶூாஜஸ௵

யதவிதவிஶாஹிணஃ ।

உக்தாஹாஶவிஹாஶஸ௵

யூக்தவெஷஸ௵ கஜ~ஸூ ॥க॥

युक्तस्वप्नावबोधस्य
तत्त्वतः शृणु षण्मुख ।

पुरुषस्यैवायं संस्कारको न तु पातञ्जलानामिव चित्तस्येत्यर्थः । शिवयोगस्य सर्वज्ञत्वादि प्रकाशत्वात् । कीदृशस्य- एकाकिनः सर्वसङ्गपरित्यागादपरिग्रहस्य संन्यासाश्रमिणः ।

शान्तस्य हिंसादिरहितस्य यमनियमयुक्तस्येत्यर्थः । चित्तसंयमो हि यमः । नियमश्चेन्द्रियसंयमः । यदाह पतञ्जलिः-

अहिंसासत्यमस्तेयब्रह्मचर्यापरिग्रहा यमाः ।
शौचसन्तोषतपस्स्वाध्यायेश्वरप्रणिधानानि
नियमाः । इति ।

अत एव यतचित्तस्य प्राणायामप्रत्याहाराभ्यां वशीकृतचित्तोपलक्षितसर्वेन्द्रियस्य शक्तिपातवशा - द्विरागिणः संसारवैराग्ययुक्तस्य निःस्पृहस्य वैषयिक-भोगविमुखस्य उक्ताहारविहारस्य ।

யாுசதஸவுாவஸொயஸு
வ ந

தததஃ ஶூணா ஷணுாவ ।
க்ஷ உ

வாுாஷஸைுவாயம் ஸம்ஸுாாகொ ந தா வாதஜ -
க்ஷ

ுாநாஜிவ விதஸைுதுயாஃ । ஶிவயொஹஸு ஸவஃ
த

ஜதுகாஉிவுகாஶகாக் । கீஉுஶஸு - ஊகாகிநஃ ஸவஃ-

ஸஜவஶிதுாஹாஉவஶிருஹஸு ஸஊுாஸாுஜிணஃ ।
ஶ

ஶாஜஸு ஹிம்ஸாஉிாஹிதஸு யஜநியஜயாசதஸைு-

துயாஃ । விதஸம்யஜொ ஹி யஜஃ । நியஜஸெத்ரியஸம்-
த வ

யஜஃ । யஉாஹ வதஜுிஃ -

சஹிம்ஸாஸதுஜஸைுயஙுஹுவயாாவஶிருஹா யஜாஃ ।
த

ஶஊவஸஞொஷதவஸ்ஸாயுாயெஶாவுணியாநாநி
வ வ

நியஜாஃ । ஐதி ।

சதஊவ யதவிதஸு வுாணாயாஜவுதுாஹாாாஹுாம்
த

வஶீக்ருதவிதொவஶுக்ஷிதஸவெஃத்ரியஸு ஶகதிவாத-
த

வஶாஃிாாஹிணஃ ஸம்ஸாாவைாாஹு யாசதஸு நிஃஸ்பு-
ப

ஹஸு வைஷயிகஹொஹவிஜாவஸு உசதாஹாா-

விஹாாஸு ।

यदुक्तं श्रीमन्मृगेन्द्रे-

मितजीणाशनः स्वस्थ इत्यादि। किञ्च सर्वकर्मसु युक्तचेष्टस्य उचितकरण इति यावत्। उक्तस्वप्नावबोधस्य उक्तकालानतिक्रमेण स्वप्नावबोधो यस्य तस्य। तं योगं ध्येयध्यातृसम्बन्धात्मकं तत्त्वतः शृणु। न तु पातञ्जलादेरिव समाधिरूपं तस्य योगाङ्गत्वेन श्रुतेः।

यदुक्तं श्रीमन्मतङ्गे-

प्राणायामस्तथा ध्यानं प्रत्याहारोऽथ धारणा।

तर्कश्चैव समाधिश्च षडङ्गो योग उच्यते ॥ इति।

अत एव युजिर्योग इत्यस्माद्धातोर्योगशब्दो ज्ञेयो न तु युज समाधाविति।

एतदेव सूचयन् ज्ञानिन एव योगाधिकार इत्याह-

यो ध्याता यच्च तद्ध्यानं

तद्वै ध्यानप्रयोजनम् ॥ २ ॥

सर्वाण्येतानि यो वेत्ति

स योगं योक्तुमर्हति।

யஉ⁻சதம் ஸ்ரீஉரூமெரூ -

ஊிதஜீண⁻ாஙநஃ ஷஷஐத்ராஉி । கீஞ ஷவசகஉஸ⁻

ய⁻சதவெஷஷா உவிதகாண ஐதி யாவக । உசதஷ்ரா-

வபொயஷ்ரா உசதகாழாநதிகூஜெண ஷவாவபொயொ

யஷா தஷா । தம் யொறும் யெயயாதஷம்பாஙாதகம்

தகதஃ ஙூண⁻ । நத⁻ வாதஜூழாஷெரிவ ஷஉாயிஙஷெம்

தஷா யொறாஜுகெநநந ஞு⁻தெஃ । யஉ⁻சதம் ஸ்ரீஉநதஜெ -

ஞாணாயாஉஷயா யாநம் ஞுதாஹாஜொஉய யாஙணா।

தக⁻ஷெவ ஷஉாயிஷ ஷஙஜொ யொற உவாதெ । ஐதி ।

அத ஊவ ய⁻ஜியெ⁻ாற ஐதஷாஙாதொயெ⁻ாறஙபொ

ஜெதயொ ந த⁻ ய⁻ஜ ஷஉாயாவிதி ।

ஊதஜெவ ஷஷெயங ஜூநிந ஊவ யொறாயிகாஙு

ஐதா ாஹ -

யொ யாதா யவ் தஙாநம்

தஜெ யாநவூயொஜநஃ ॥ ௨ ॥

ஷவாணொதாநி யொ வெதி

ஷ யொறம் யொசத⁻ உஹதி ।

च शब्दाद्ध्येयं चेत्यर्थः। यदाह-

आत्माध्याता मनो ध्यानं
ध्येयः सूक्ष्मो महेश्वरः ॥३॥

यत् परापरमैश्वर्यमेतद् ध्यानप्रयोजनम्।

मननं मनः। यथावधेयवस्तुस्वरूपालोचनं चिन्तेत्यर्थः। ततो ध्यानमुच्यते। यच्छ्रूयते-
तद्रूपचिन्तनं ध्यानमिति। न तु मनश्चित्तमिति व्याख्येयम्। तस्य योगाङ्गत्वेनाप्रसिद्धेः। उपलक्षणं चैतत्। अन्यान्यपि योगाङ्गानि अङ्गिनं च योगं ज्ञात्वा योगाभ्यासः कार्यः।

किंच

मानामानौ समौ कृत्वा
सुखदुःखे समे तथा ॥ ४ ॥
हर्षं भयं विषादं च
संत्यज्य[2] योगमभ्यसेत्।

---

[2] संत्यज्य M, T_1, T_3; संत्यत्तवा T_2

வ ஶஷாஸெ்யம் வெதஸ்யஃ । யதாஹ -

ஶுதா யஸ்ாதா ஜநோ யஸ்ாநம்

யெ்யஃ ஸஂக்ஷோ ஜஹெஶரஃ ॥ ந ॥

யக்ஷ வரோவரஜெஶயஃ -

ஜெதஜீ யஸ்ாநவுயொஜநஃ ।

ஜநநம் ஜநஃ । யயாவயெயவஸ்ஸ்ரஂவாஞோவநம்

விஜெதஸ்யஃ । ததோ யஸ்ாநஜஂவ்தெ । யஹுஂயதெ -

தஜூஂவவிஜநம் யஸ்ாநஜிதி । ந து ஜநஶிதஜிதி

வஸ்ாவெ்யஃ । தஸ் யொஶாஜ்கெநாவுஸிகஃ ।

உவஶக்ஷணம் வைதக் । அநஸ்ாநவி யொஶாஜாநி

அஜிநம் வ யொஶம் ஜூாகவா யொஶாஹஸ்ாஸஃ காயஃ ।

கிஂ வ

ஜாநாஜாநள ஸஜள கூகவா

ஸஂவஜஂஃவெ ஸஜெ தயா ॥ச॥

ஹஷஂம் ஹயம் விஷாஜம் வ

ஸஂத்ஜ யொஶஜஹ்ஸெக் ।

यदाहुः-

न हृष्यत्युपकारेण नापकारेण कुप्यति ।

यः समः सर्वभूतेषु जीवन्मुक्तः स इष्यते । इति ।

अथ योगस्थानम् ।

शून्यागारे मठे रम्ये
देवतायतने शुभे ॥ ५ ॥

नदीतीरे विविक्ते वा
गृहे घोरवने[3]ऽपि वा
प्रच्छन्ने च विविक्ते च
निःशब्दे जनवर्जिते ॥६ ॥

योगदोषविनिर्मुक्ते
निर्विकल्पे निरातपे ।

योगदोषा पिपीलिकादयः। निर्विकल्प इति परकीयत्वादिविकल्परहिते ।

---

[3] घोरवने M, T, T_3, T_4 ; घोरे वने T_1, T_2

யதாஹு: -

ந ஹ்யஷ்டத்ரவகாரேண நாவகாரேண க்ஷுப்யதி ।

ய: ஸஜ: ஸர்வபூதேஷு ஜீவந்முக்த: ஸ ஜஷ்யதே। இதி।

அத யோகஸ்தாநம் ।

ஸ்த்ரீபுராரே க்ஷேத்ரே

தேவதாயதநே ஸ்ஸ்யே ॥ ரு ॥

நதீதீரே விவிக்தே வா

ஸுஹே யோகவநே ஐவி வா ।

வ்ருக்ஷமூலே ச விவிக்தே ச

நிஸ்ஸப்தே ஜநவர்ஜிதே ॥ கா ॥

யோகதோஷவிநிர்முக்தே

நிர்விகல்பே நிராதவே ।

யோகதோஷா விஸ்ருதிகாதய: । நிர்விகல்ப இதி ।

வாக்சித்தாதிவிகல்பரஹிதே ।

स्नात्वा शुचिरुपस्पृश्य
प्रणम्य शिरसा शिवम् ॥७ ॥
योगाचार्यं[4] नमस्कृत्य
योगं युञ्जीत मानवः ।

योगासनान्याह–

पद्मकं स्वस्तिकं वापि
उपस्थाप्याञ्जलिं[5] तथा ॥८ ॥
पीठार्धमर्धचन्द्रं वा
सर्वतोभद्रमेव वा ।
आसनं रुचिरं बद्ध्वा

पद्माद्यासनलक्षणं संहितान्तरादवसेयम् ।

अथ करणमाह–

ऊर्ध्वकायः समं शिरः ॥९ ॥

सर्वसङ्गान् परित्यज्या-
त्मसंस्थं मनो गुह ।

---

[4] योगाचार्यं M, T_1, T_2, T_3; योगाचार्यान् T, T_4

[5] उपस्थाप्य M, T_2, T_3, T_4; उपस्थाय T, T_1

ஸ்நாக்வா ஶுசிர்பூவஸ்த்ர

பூணஜ்ஶிரஸா ஶிவஃ ॥ எ ॥

யொஶாவாயஂ நஜஸ்க்ரூத

யொஶஂ யுஞ்ஜீத ஜாநவஃ ।

யொஶாஸநாநிஹ -

பத்ஜகஂ ஸ்வஸ்திகஂ வாபி

உபஸ்யாபஜ்ஞ்ஹிஂ தயா ॥ அ ॥

வீராயஜயஸ்ஂ வா

ஸவதொஹத்ரூஜெவ வா ।

கூஸநஂ ஶுஹிரஂ ஐஸா

பத்ஜாத்யாஸநமுக்ஷுணஂ ஸஂஹிதாஙுராதவஸெயஃ ।

அய கரணஜாஹ -

ஊர்த்வகாயஃ ஸஜஂ ஶிரஃ ॥ கூ ॥

ஸவஸஜ்ஞான் பரித்யஜ்யா-

த்ஸஂயஂ ஜநொ ஶுஹ ।

कुर्यादित्यध्याहारः। ततश्च सर्वसङ्गान् परित्यज्य आत्मसंस्थं मनः कुर्यादिति। विषयेभ्यः समस्तेन्द्रियाधिष्ठातुर्मनसः प्रत्याहरणं कुर्यादिति यावत्। अनेन प्रत्याहाराख्यं योगाङ्गं संक्षेपादुक्तं ज्ञेयम्।

किंच तदानीम् -

न दन्तैः संस्पृशेद्दन्तान्
सृक्विण्यौ[6] च न जिह्वया ॥१० ॥

किञ्चित् कुञ्चितनेत्रस्तु
शिवं संयक् तदोच्चरेत् ।

प्रत्याहारकालेऽपि बीजात्मकमूलमन्त्रं मनसा स्मरेदित्यर्थः।

अथ तदुच्चारप्रयोजनम् -

सोद्भासयति तत्त्वानि
तन्मात्राद्यानि देहिनाम् ॥११ ॥

अयमभिप्रायः छान्दसो विसर्जनीयलोपात् स इति।

---

[6] सृक्विण्यौ M, T_1, T_3; सृक्विण्या T, T_4

கு~ய~ாதிதூயூாஹாரः । ததஸ்வ ஸவஸஹ்ராநஸிதூஜூ

ஸூத்ரஸம்ஸ்யம் ஜநः கு~ய~ாதிதி । விஷயெஹ்யः ஸஜஸெத -

நியாயிஷாத~ஜநவஸः ப்ரதூாஹாரணம் கு~ய~ாதிதி

யாவத் । அநெந ப்ரதூாஹாராவஸ்ம் யொஹாஜம் ஸம்க்ஷெ-

வாத~ஷதம் ஜெயய் । கிம்வ தஜாநீ -

ந ஜந்தைः ஸம்ஸ்ப்ருஶெத்தாந்

ஸ்ருக்விணௌ வ ந ஜிஹ்வயா ॥ ௧௦ ॥

கிஞ்சித் கு~ஞ்சிதநெத்ரஸ்து

ஶிவம் ஸஜூக் தஜொவரெத் ।

ப்ரதூாஹாரகாவெரவி ஸீஜாதகஜமுஜூம் ஜநஸா

ஸ்ஸரெதிதூய~ः ।

அய தத்~வாரப்ரயொஜநம் -

ஸொஹாஸயதி ததாநி

தநாத்ராஜூாநி தெஹிநாம் ॥ ௧௧ ॥

அயஜஹிப்ராயः ஊாஜஸொ விஸஜநீயமொவாத்

ஸ ஜதி ।

शिवमन्त्रो वक्ष्यमाणवत् सगप्राणायामपूर्वं शिवाधिष्ठित तत्त्वध्यानेनोच्चार्यमाणः। समाधिलाभक्रमेण तत्त्वानि तावत् प्रकाशयति। मनसा मन्त्रानुसन्धानेन शिवाधिष्ठिताभिमतत्वयोजना। तत्तत्साक्षात्कारो भवतीति यावत्। तन्मात्राणामाद्यानि यानि पृथिव्यादीनि भूतानि तन्मात्राश्च आद्यानि येषामिन्द्रियादीनां तानि सर्वाणि तत्त्वानि श्रीमन्मतङ्गाद्युक्तवत् प्रकाशयतीति वेदितव्यम्।

तानि च तत्त्वानि तस्यैव चास्त्रस्यानुसन्धानात् बन्धकत्वान्निवर्तन्त इत्याह-

पुनर्विनाशकश्चैवा-
स्त्रयुक्तः षडानन[7]।

तेषामिति शेषः। तदानीं चाङ्गानामपि तदुद्भूतत्वात् पृथगुच्चारो नोपयोगीत्याह-

न पृथक् हृदयं तस्य
न शिरो न शिखा गुह ॥१२॥

---

[7] न दन्तैः . . . षडानन ॥ omit T_2

ஶிவஜ்ஞோ வக்ஷ்யமாணவஜ் ஸமஸ்தப்ராணாயாஜ -

பாவம் ஶிவாயிஷ்டிதத்தயோகநநோவாயர்ஜாணஃ ।

ஸஜாயிமுாஸகூஜெண தத்ாநி தாவஜ் ஞகாஶயதி ।

ஜநஸா ஜஹூாநுஸஙாநெந ஶிவாயிஷ்டிதாஸிஜதக்வ

யொஜநா । தத்ஜ்ஸாக்ஷாத்ாரொ ஹவதீதி யாவஜ் ।

தநூதூணாஜாசுமாநி யாநி வயிவமாசீநி ஹதாநி

தநூதூாஶ் கூசுமாநி யெஷாஜிநீயாசீநாம் தாநி

ஸவாணி தத்ாநி ஶ்ரீஜநதஜ்ஜாசுமஷதவஜ் ஞகாஶயதீதி

வெசிதவஜ் ।

தாநிவ தத்ாநி தஸெவஹவ வாஸ ஸமாநுஸஙாநாஜ்

ஶஙகக்வாஜிவதஜ்ஜ ஜதமாஹ -

பநவிநாஶகஸெவா-

ஸ யஷதஃ ஷவாநந ।

தெஷாஜிதி ஶெஷஃ । தசாநீம் வாஜ்ஜாநாஜவி தசூஜூதத-

க்வாஜ் வயஶுவாரொ நொவயொஶீதமாஹ -

ந வயஜ் ஹுசயம் தஸம

ந ஶிரொ ந ஶிவா ஶுஹ ॥ கஉ ॥

वर्मास्त्रनेत्रसहितं
तस्मादेव प्रवर्तते ।

अथ प्राणायामस्यापि सगर्भतां पूर्वं प्रकाशयन् कुम्भकप्राणायामपूर्वकं ध्यानं कार्यमित्याह-

प्राणापानौ समौ कृत्वा
सुषुम्नान्तरचारिणौ ॥१३ ॥

तयोर्वृत्तिं[8] निरुद्ध्यात्मा
शिवं ध्यायेद्विचक्षणः ।

प्राणायामस्य सगर्भतोक्तं श्रीमन्मृगेन्द्रेऽपि-

सोऽपि ध्यानजपोपेतः सगर्भोऽन्यस्तदुज्झितः ।

इति ।

अथ ध्यानस्यैव प्रकर्षावस्थात्मकं समाधिमाह-

अविनाभावसम्युक्तो
ज्योतीरूपं सुनिर्मलम् ॥१४ ॥

---

[8] वृत्तिं M, T_1, T_2, T_3; वृत्तिः T, T_4

வஜ்ராஸநே த்ருஸஹிதம்

தஸ்யாஶ்ச ப்ரவர்த்ததே ।

அத ப்ராணாயாமஸ்யாபி ஸஹஸ்ரதாம் பாவம் ப்ரகாஶயந் கும்பகப்ராணாயாமபாவகம் த்யானம் காயத்ரிதாஹ -

ப்ராணாபாநௌ ஸமௌ க்ருத்வா

ஸுஷும்நாந்தர்வாரிணௌ ॥ ௧௩ ॥

தயோர்வ்ருத்திம் நிருந்த்யாத்ரா

ஶிவம் த்யாயேத்விசக்ஷணః ।

ப்ராணாயாமஸ்ய ஸஹஸ்ரதோச்சதம் ஶ்ரீஜந்மஜேஷ்டவி -

ஷோடவி த்யாநஸமாவேதஃ ஸஹஸ்ராடந்த்யஸஜ்ஜ -

ஜிதஃ । இதி ।

அத த்யாநஸ்யைவ ப்ரகர்ஷாவஸ்யாதகம் ஸமாதிமாஹ -

அவிநாஹாவஸம்யுக்தோ

ஜ்யோதீரூபம் ஸ்வநிர்புத்ய ॥ ௧௪ ॥

सुसूक्ष्मं व्यापकं नित्यं
निर्विकल्पं सदा बुधः।

निर्विकल्पमिति। ध्येयाकारस्फुटीभावेन ध्यात्रादिविभागरहितमित्यर्थः। यदाह पतञ्जलिः-

प्रत्ययैकतानता ध्यानम्। तदेव स्वरूपशून्यमिव समाधिरिति।

इत्थं सगर्भनिर्गर्भभेदेन प्राणायामानां द्वैविध्ये सिद्धेऽन्यथा त्रैविध्यमाह-

उत्तमा मध्यमा मन्दा-
स्सगर्भाः[9] त्रिविधाः स्मृताः ॥१५॥

सगर्भा इत्युपलक्षणम्। अगर्भाणामपि उत्तामादिभेदं चानन्तरमेव वक्ष्यति।

प्रकारान्तरेणापि त्रैविध्यमाह-

प्राणायामांश्च तान् कुर्यात्
पूरकुम्भकरेचकान्।

सगर्भाणां प्राणायामादीनां समाधिलाभक्रमेण तत्त्वजयस्योक्तत्वादगर्भाणां फलमाह-

---

[9] सगर्भाः M, T_1, T_2, T_3 ; संसर्गाः T, T_4

ஸாஸக்ஷம் வ்யாவகம் நித்யம்

நிவிகல்வம் ஸதா ஸுயः ।

நிவிகல்வஜிதி । ஸெயாகாரஸ்வுஹாவெந ய்யாத்ராதி

விஹாநரஹிதஜித்யய: । யதாஹ வதஜ்லி: -

வூத்யயெகதாநதா ய்யாநஂ । தஜெவ ஸ்ரவெஸநு-

ஜிவ ஸஜாயிஜிதி ।

ஐத்தம் ஸமஹநிமஹஹெஜெந வூாணாயாஜாநாம்

ஜெவியெ ஸிஜெஉநயா ஜெவியாஜாஹ -

உத்தஜா ஐய்யஜா ஐநாः

ஸமஹா: த்ரிவியா: வூதா: ॥ யரு ॥

ஸமஹா ஐத்ஸவலக்ஷணஂ । ஆமஹாணாஜவி உத்தஜாதி-

ஹெதம் வாநதுரஜெவ வக்ஷ்யதி ।

வூகாராதுரெணாவி ஜெவியாஜாஹ -

வூாணாயாஜாம்ஸு தாஙு காயாஸு

வஸுரகம்ஹகரெவகாஙு ।

ஸமஹாணாம் வூாணாயாஜாதீநாம் ஸஜாயிஜாஹ -

க்ரூஜெண தத்ஜயஸெய்ாகதஸாதமஹாணாம் ஹெஜாஹ -

प्राणायामैर्दहेद्दोषान्[10]

धारणाभिस्तु किल्बिषम् ॥१६ ॥

प्रत्याहारेण संसर्गान्

ध्यानेनानश्वरान् गुणान् ।

यावच्छरीरभाविनोऽणिमादीन् गुणानित्यर्थः । अनश्वरः अशून्यः शरीरस्थैर्यमपि जायत इति सिद्धम् ।

अथ पूरकादिलक्षणमाह-

उदरं पूरयित्वा तु

वायुना यावदीप्सितम् ॥१७ ॥

प्राणायामो भवेदेवं[11]

पूरको देहपूरकः ।

पिधाय सर्वद्वाराणि

निश्वासोच्छ्वासवर्जितः ॥१८ ॥

---

[10] ° दहेद् ° M, T, T_2, T_3, T_4 ; ° बहिर् ° T_1

[11] एवं M, T_1, T_2 ; एव T_3 ; भवादेय T, T_4

ஓூாணாயாமைஃ-ஃஹெதொஷாந்
ஃ

யாரணாஹிஷேஃ கிஃபிஷஃ ॥ யசூ ॥
த ஷ

ஓூத்ஃாஹாரேண ஸஂஸஃஃாந்

யஃாநேநாநுஷாந் ஃ-நணாந் ।
வ

யாவஷுரீரஹாவிநொஉணிஜாஃரீந் ஃணாநிதஃயஃஃ: । அந-
ஷ

ஸாஃ: அஸஃநூஃ: ஸரீரமைஷெயஃஜவி ஜாயத இதி ஷிஃஃ ।
வ ய

அய வஃஃகாஃமிலுக்ஷணஜாஹ -

உஃம் வஃஃயிஃவாதுஃ

வாயுஃநா யாவஃீவிதஃ ॥ யள ॥
ஷ

ஓூாணாயாஜொ ஹவெஃவம்

வஃஃகொ ஃஹவஃஃகஃ: ।

விதாய ஸவஃசாராணி

நிஷாவொஷு ஹாஸவஜிஃத: ॥ யஅ ॥
வ வ

सम्पूर्णकुम्भवत् तिष्ठेत्
प्राणायामः स कुम्भकः ।
ततोर्ध्वं रेचयेद्वायुं
मृदुनिश्वाससंयुतम्[12] ॥१९ ॥

रेचकस्त्वेष विख्यातः
प्राणसंशयकारकः ।

पूरकरेचकौ वामदक्षिणनाडीभ्यां कार्यावित्युक्तम् । प्राणसंशयकारकः इत्युत्क्रान्तिदशायां ग्रन्थिच्छेदपूर्वं रेचकस्य प्राणवियोगहेतुत्वादुच्यते ।

तेषामेव कालभेदादुत्तमादिभेदमाह-

प्रसार्य चाग्रहस्तं तु
जानुं कृत्वा प्रदक्षिणम् ॥२० ॥

छोटिकां तु ततो दद्यान्
मात्रैषा त्वभिधीयते ।

---

[12] संयुतम् M, T, T_1, T_3 ; संयुतः T_2

ஸ௦வ௯ண௲க௱௦ஹவதிஷ்ஷஃ

ஓ௫ாணாயாஜஸக௱௦ஹகஃ ।

தஹொயு௲௦ செவயெஜாய௱௦

ஜுஃ௱நிஶாவஸ ஸ௦ய௱தஃ ॥ யக ॥

செவகஸெஷ விவ௫ாதஃ

ஓ௫ாணஸ௦ஶயகாரகஃ ।

வ௯ரகசெவகள வாஜஃக்ஷிணநாபீஹ௫ா௦ காய௲ாவி -

த௫௱சதஃ । ஓ௫ாணஸ௦ஶயகாரகஃ இத௫௱தூாஞிஃஶாயா௦

ஞுநூஹெஃவ௯வ௲௦ செவகஸ௫ ஓ௫ாணவியொஶஹெத௱ -

கூாஃ௱வ௫தெ ।

தெஷாஜெவ காழுஹெஃாஃ௱தஜாஃஹெஃஜாஹ -

ஓ௫ஸாய௲ வாஞுஹஸ௦ த௱

ஜாநு௱௦ கூுகூா ஓ௫ஃக்ஷிணஃ ॥ ௨௦ ॥

ஹொடிகா௦ த௱ தஹொ ஃஃ௫ா-

நாஹெஷா கூஹியீயதெ ।

मात्रा द्वादश विज्ञेयाः
प्रमाणं तालसंज्ञकम् ॥२१ ॥

तालद्वादशकं ज्ञेयं
प्राणायामस्तु कन्यसः ।
मध्यमश्च चतुर्विंशत्
ज्येष्ठस्तद्द्विगुणो भवेत् ॥२२ ॥

तेषां चानुष्ठानविधिः-

एकैकां वर्धयेन्मात्रां
प्रत्यहं योगवित्तमः ।
न त्वरेण[13] विलम्बेन
क्रमेणैव विवर्धयेत् ॥२३ ॥

तदानीं हृदयादिस्थानेषु ध्येयस्वरूपविषये निबद्धस्य मनसो धारणादिकालमाह-

---

[13] न त्वरेण M, T, T_2, T_3, T_4 ; स त्वरेण T_1

ஜாத்ராதாஶ்ச விஜ்ஞேயா:

ப்ராணாம் தாத்ருஸஂஜ்ஞகா: ॥ ௨௧ ॥

தாத்ருதாஶகம் ஜ்ஞேயம்

ப்ராணாயாமஸ்து கர்ஹஸ: ।

ஶய்யாஶ்வ ஸர்வதிம்ஶ ஜ்

ஜ்யேஷ்டஸ்த்ஜ் த்ரிகுணோ ஹவேத் ॥ ௨௨ ॥

தேஷாம் சானுஷ்டானவிதி: -

ஸாகேகாம் சயுயேந்த்ராம்

ப்ரதர்ஹம் யோகவித்ஜ: ।

ந கவஶேண விரும்பேந

க்ரஜணைவ விசயுயேத் ॥ ௨௩ ॥

ததானீம் ஹ்ருதயாதிஸ்தானேஷு த்யேயஸ்வரூபவிஷயே

நிபந்தஸ்ய ஜநஸோ தாரணாதிகாத்ருஜாஹ -

प्राणायामोत्तमो यत्तद्
द्विगुणा धारणा मता ।
धारणाद्विगुणो योगो
योगोऽपि द्विगुणीकृतः ॥२४ ॥

योगसिद्धिरिति ज्ञेया
शिवेन परमात्मना ।

अत्र योगशब्देन ध्येयस्वरूपचिन्तनमपि। ध्यात्रा सह ध्येयस्यसम्बन्ध इति कृत्वा ध्यानमुच्यते। योगसिद्धिशब्देन तु समाधिः। धारणाध्यानसमाधीनां योगाङ्गानां क्रमेण प्राप्ते श्रवणात्।

ननु श्रीमन्मृगेन्द्रे धारणादीनां कालाधिक्यं श्रूयते। उक्तं हि तत्र-

अयमर्कगुणः कालः कृतचित्तव्यवस्थितिः।
प्राप्नोति धारणाशब्दं धारणासिद्धिदानतः।
धारणाद्वादशध्यानं दिव्यालोकप्रवृत्तितः।
समाधिरणिमादीनां द्वादशैतानि कारणमिति।
सत्यम्। क्रियाभेदस्य तन्त्रभेदहेतुत्वादविरोधः।

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌯𑌾𑌮𑍋𑌤𑍍𑌤𑌮𑍋 𑌯𑌤𑍍𑌤𑍁

𑌤𑍍𑌰𑌿𑌗𑍁𑌣𑌾 𑌧𑌾𑌰𑌣𑌾 𑌤𑌥𑌾 ।

𑌧𑌾𑌰𑌣𑌾𑌤𑍍𑌰𑌿𑌗𑍁𑌣𑍋 𑌯𑍋𑌗𑍋

𑌯𑍋𑌗𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌗𑍁𑌣𑍀𑌕𑍃𑌤𑌃 ॥ ௨௪ ॥

𑌯𑍋𑌗𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌜𑍍𑌞𑍇𑌯𑌾

𑌶𑌿𑌵𑍇𑌨 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾 ।

𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌯𑍋𑌗𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌧𑍍𑌯𑍇𑌯𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌵𑍇𑌦𑌨𑌮𑌪𑌿 । 𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾 𑌸𑌹 𑌧𑍍𑌯𑍇𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧 𑌇𑌤𑌿 𑌕𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌧𑍍𑌯𑌾𑌨𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌯𑍋𑌗𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌤𑍁 𑌸𑌮𑌾𑌧𑌿𑌃 । 𑌧𑌾𑌰𑌣𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌨𑌸𑌮𑌾𑌧𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌯𑍋𑌗𑌾𑌙𑍍𑌗𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌕𑍍𑌰𑌮𑍇𑌣 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍇 𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌚𑍍𑌚 ।

𑌨𑌨𑍁 𑌶𑍍𑌰𑍀𑌮𑌨𑍍𑌮𑍃𑌗𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑍇 𑌧𑌾𑌰𑌣𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍂𑌯𑌤𑍇 । 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌹𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌰 -

𑌅𑌣𑌿𑌮𑌾𑌦𑌿𑌗𑍁𑌣𑌃 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌃 𑌕𑍃𑌤𑌵𑌿𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌵𑍍𑌯𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌿𑌃 ।

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑌿 𑌧𑌾𑌰𑌣𑌾𑌦𑍍𑌭𑌵𑌂 𑌧𑌾𑌰𑌣𑌾𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿𑌮𑌾𑌨𑌤𑌃 ।

𑌧𑌾𑌰𑌣𑌾𑌚𑌾𑌦𑍍𑌯𑌯𑌾𑌤𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌯𑍋𑌗𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌤𑌃 ।

𑌸𑌮𑌾𑌧𑌿𑌰𑌣𑌿𑌮𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌚𑌾𑌪𑍍𑌯𑍈𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌕𑌾𑌰𑌣𑌮𑌿𑌤𑌿 ।

𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 । 𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌹𑍇𑌤𑌵𑌸𑍍𑌤𑌦𑍍𑌧𑍇𑌤𑍁𑌹𑍇𑌤𑍁𑌕𑌾𑌪𑍍𑌯𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌃 ।

अङ्गी तु योगो ध्येयवस्तुसाक्षात्कारात्मको विशेषसम्बन्ध इत्याह-

तदानुपश्यते सूक्ष्मं
गन्धतन्मात्रमात्मनि ॥२५ ॥

रसं तेजश्च स्पर्शं च
शब्दतन्मात्रमेव च ।
पश्यते क्रमयोगेन[14]
वर्णभावैः पृथग्विधैः ॥२६ ॥

अहंकारं मनो बुद्धिं
गुणमव्यक्तपूरुषम् ।
अभिव्यक्तानि जानीयात्
स्वधर्मगुणलक्षणात्[15] ॥२७ ॥

---

[14] क्रम M, T_1, T_2, T_3 ; कर्म T, T_4

[15] लक्षणात् M, T, T_2, T_3, T_4 ; लक्षणाम् T_1

அஜ்ஞ து யோமோ ஹெயவஷ்லாக்ஷாத்தாராத்கொ
விமேஷஸம்பந்து ஐதத்ராஹ -

தஹாநுவஸ்தெ ஸுக்ஷ்ம
ரூதந்த்ஹாத்நி ॥ உரு ॥

ரஸம் தெஜஸ் ஸஸ்வம் வ
ஸ்பதந்த்ஜெவ வ ।
வஸ்தெ க்ருஹயொமெந
வணாஹாவைः வுயஷ்யைः ॥ உசா ॥

அஹங்காரம் ஹநோ புஷிம்
ஹூணஹவ்சதவஷ்ஷு ।
அஹிவ்சதாநி ஜாநீயாக
ஸயஹஹூணமுக்ஷணாக ॥ உஎ ॥

विद्यां कलां ततः कालं
मायां विद्यां ततः परम् ।
दृष्ट्वानुक्रमशः[16] सर्वान्
पुनरस्त्रेण भेदयेत् ॥२८ ॥

विद्येश्वरं ततस्तत्त्वं
ततः सादाशिवं परम् ।
भित्वा[17] तु क्षुरिकास्त्रेण
ततः सूक्ष्मं शिवं विशेत् ॥२९ ॥

अत्र च भूतानां स्थूलानामस्य प्रत्यक्षेणापि विज्ञातुं शक्यत्वात् । केवलयोगसाक्षात्कार्याणि तन्मात्राद्यानी - त्युच्यन्ते परमार्थतः । पृथिव्यादिस्वरूपमपि सूक्ष्मयोगेन साक्षात्कर्तव्यमियुक्तम् श्रीमन्मतङ्गादौ । ततश्च पृथिव्यादिशिवान्तानि तत्त्वान्येवं साक्षात्कृत्य प्रागुक्तवन् मूलयुक्तेन क्षुरिकास्त्रेण भेदयेज्जयेत् । बन्धकत्वान् निवर्तयेदित्यर्थः । उक्तं हि प्राक्

---

[16] दृष्ट्वा M, T, T_1, T_4 ; संदृष्ट्वा T_2, T_3

[17] भित्वा T, T_4 ; हित्वार्कं M, T_1,

விஶ்ராம் குர்யாம் ததः கார்யம்

ஜாயாம் விஶ்ராம் ததः பரம் ।

த்ருஷ்ட்வானுகூலதஃ ஸர்வான்

புனரஸக்தேண ஹேதுனா ॥ ௨௮ ॥

விஶ்வாஸம் ததஸ்தத்த்வம்

ததः ஸாதாஶிவம் பரம் ।

ஹித்வா து க்ஷாந்திகாஸக்தேண

ததः ஸூக்ஷ்மம் ஶிவம் விஶேத் ॥ ௨௯ ॥

அத்ர ச ஸாதகானாம் ஸ்வல்பானந்தஸ்ய ப்ரகர்ஷேணாவி விஜ்ஞாதத்வம் ஸூசயதி । கேவலயோகஸாக்ஷாத்காரயந்த்ராணி ப்ராப்தானி ஸ்வத்வே பரஜாயந்தே । ப்ரயோகாதி- ஸர்வே அவி ஸக்ஷ்யோகேன ஸாக்ஷாத்காரஸித்தம் ஶ்ரீஅந்தஜ்ஞான । ததஶ்ச ப்ரயோகாதிஶிவாந்தானி தத்த்வா- ந்யேவம் ஸாக்ஷாத்க்ருத்ய ப்ராகுக்தவத்ஸ்வயமேவ க்ஷாந்தி- காஸக்தேண ஹேதுயேஜ்ஜயேஜ்ஞாகஸ்வாதிவதந்யேஶிதவ்யः ।

உக்தம் ஹி ப்ராக்-

सोद्धासयति तत्त्वानि तन्मात्राद्यानि देहिनाम् ।
पुनर्विनाशकश्चैव अस्त्रयुक्तः षडाननेति ॥

एवमेतानि सालम्बनेन योगेन जित्वा ततः सूक्ष्मं शिवं विशेदिति। निरालम्बनेन योगेन निष्कले शिवे स्वात्मानंयुञ्ज्यादित्यर्थः। अत्र च तत्त्वजयोपयोगि - त्वेन शास्त्रान्तरोक्तं तर्काख्यमपि योगाङ्गम् अर्थसिद्धमेव। यच्छ्रूयते-ऊहोऽन्तरङ्गो योगस्येति।

अथ योगफलं दर्शयति-

अमृतात्मा शिवः साक्षात्
तस्मिन्प्रविष्टस्तुयोगवित्।
सर्वज्ञः सर्वगः सूक्ष्मः
सर्वेशः सर्वकृद्भवेत् ॥३० ॥

ननु यद्येवं योगेनैव मुक्तिसिद्धेर्दीक्षाया अप्यानर्थक्यप्रसङ्गः। तन्न।

ஸொஜ்ஞாவயதி தத்வாநி தநாத்மாஉ௫ாநி ஜெஹிநாஜ ।
வுநவிநாஶகஸ்யைவ அஸுயுகதஃ ஷயாநநெதி ॥
ஸாவஜெதாநி ஸாமுமவநெந யொமெந ஜிகூா ததஃ
ஸமக்ஷம் ஶிவம் விமெஜிதி । நிராமுமவநெந யொமெந
நிஷ்க்ஷெ ஶிவெ வூாதாநம் யுஜ்௫ாஜிக௫யுஃ । அதூ வ
தத்ஜயொவயொாகெந ஶாஸுாதஜொகதம் தகூாவ௫ -
உவி யொமாஜ்ஜ அயுஹிஸஜெவ ।
யஞு ம யதெ - ஊஹொடஜாஜொ யொமவை௫தி ।
அய யொமெஷ உஶயதி -

அஜூதாதா ஶிவஃ ஸாக்ஷாக்
தஸிங் விஷ்ஸு யொமவிக் ।
ஸவஜூஃ ஸவமுஃ ஸமக்ஷுஃ
ஸவெஶஃ ஸவக்ரூஜவெக் ॥ ௩௦ ॥

நநு யஜெ௫வம் யொமெநைவ ஊகதிஸிஜெக்ஷாயா
அவ௫ாநயக௫வுஸஜஃ । தஜு ।

एवंविधस्य योगस्य दीक्षया विनानुष्ठानासिद्धे-रारब्धकार्यकर्माक्षिप्तमलादिनिवर्तन एव चरितार्थत्वा-दनधिकारिणां शिवशास्त्रं विना समस्ततत्त्वविषय-ज्ञानाद्यभावाच्च ।

अत एवात्र प्रसङ्गात् ज्ञेयं वस्तु दर्शयति-

सर्वेष्वेव च शास्त्रेषु
ज्ञेयं वस्तुचतुष्टयम् ।
पशुः पाशः पतिश्चैव
शिवश्चेति यथाक्रमम् ॥३१॥

पतिरधिकारावस्थः शिव एव। अतश्च पतिपदार्थस्यैव सोपाधिक-निरुपाधिकाभ्यां भेदद्वयमुपचारादुच्यत इति वक्ष्यामः।

ततश्च ज्ञानस्यापि दीक्षाद्यङ्गत्वान्न मोक्षहेतुत्वं किंतु परम्परया सिद्धमित्याह-

ஸாமர்த்²யஸ்ய யோக்³யஸ்ய தீ³க்ஷயா விநாநுஷ்டா²நா-
ஸம்ப⁴வாத் கார்யகாரணாக்ஷமத்வாதி³நிவ்ருத்தேஶ்ச ஸாம
ர்த்²யாஸாத³நாதி⁴காரிணாம் ஶிவஶாஸ்த்ரம் விநா
ஸத்யபி தத்த்வவிஷயஜ்ஞாநாஸம்ப⁴வாச்ச ।

அத ஏவாத்ர ஸர்வஜ்ஞாநே ஜ்ஞேயம் வஸ்து உச்யதே -

ஸர்வேஷ்வேவ ஶாஸ்த்ரேஷு
ஜ்ஞேயம் வஸ்துசதுஷ்டயம் ।
பஶு: பாஶ: பதிஶ்சைவ
ஶிவஶ்சேதி யதா² க்ரமம் ॥ ௩௧ ॥

பத்யதி⁴காராவஸ்த²: ஶிவ ஏவ । அதஶ்ச பஶ்வாத³ய -
ஶைவ ஶாஸ்த்ராதி⁴காரநிரூபணாதி⁴கார்யம் ஸர்வத்ர -
சதுர்வர்கா³ர்த்²யாத இதி வக்ஷ்யாம: ।

தத்ர ஜ்ஞாநஸ்யாபி தீ³க்ஷாஸாத⁴கத்வம் மோக்ஷஹேதுத்வம்
கிஞ்சித் ப்ரபஞ்சயதா ஸம்க்ஷிப்யாஹ -

ज्ञात्वा तु तत्त्वसद्भावं
तन्त्रसारं तु दुर्लभम् ।
सर्वथा वर्तमानोऽपि
गृह्णाति न पुनस्तनुम् ॥३२॥

इति
लक्षद्वयाध्यापकश्रीमदघोरशिवाचार्य-
विरचितायां श्रीमत्सर्वज्ञानोत्तरवृत्तौ
योगप्रकरणव्याख्यानं
समाप्तम्

ஜ்ஞாத்வா து தத்ஸ்வரூபம்

தத்த்வஸாரம் து ஸங்க்³ருஹேத் ।

ஸர்வதா ஸத்ஸங்கே³நாபி

க்³ருஹ்ணாதி ந ஸந்தே³ஹ꞉ ॥ 52 ॥

இதி

ஶ்ரீமத்பரமஹம்ஸ ஶ்ரீ ஸதா³ஶிவாசார்ய

விரசிதாயாம் ஶ்ரீ தத்த்வஜ்ஞாநாம்ருதஸுதா

யோக³ஸூத்ரகரணபாஷ்யாக்²யம்

ஸமாப்த꞉ ॥

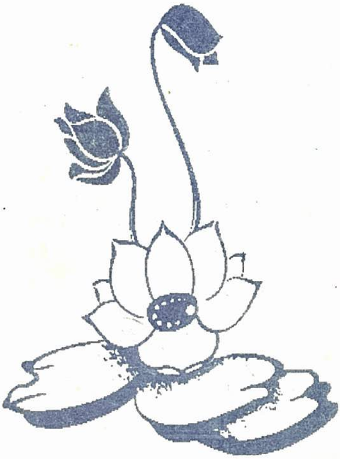

Sri Archana Printers - Cuddalore-3. Ph:238414